

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

МЦПД підсумував економічні результати 2004 року

Державну політику 2004 року було підпорядковано короткостроковим завданням: підвищенню соціальних виплат населенню і приборканню інфляції. Це відобразилося на законодавчих змінах, які мали здебільшого короткостроковий характер. Серед нечисленних рішень, спрямованих на довгострокову перспективу, – ухвалення змін до Конституції та нової редакції Цивільного процесуального кодексу. Ми передбачаємо, що нова влада 2005 року проводитиме підготовчу роботу до ґрунтовних перетворень, а після парламентських виборів навесні 2006 року розпочне масштабні реформи. Умови для проведення реформ у 2005–2006 роках залишатимуться сприятливими: економіка зростатиме в середньому на 7% щорічно

Підсумки 2004 року та прогноз

За попередніми даними Держкомстату, реальний ВВП 2004 року зріс на рекордні 12,1%. Такі високі темпи забезпечив високий урожай зернових (+110%), бум у будівництві (+18,4%), піднесення у промисловості (+12,5%), зокрема металургії, машинобудуванні, хімії. Темпи економічного зростання наприкінці року сповільнилися.

Обрання нового Президента і мирне завершення найгострішого суспільно-політичного протистояння сприяє стабілізації політичної ситуації 2005 року. Однак інфляція, що прискорюється, та сповільнення динаміки цін українського експорту залишаються чинниками меншого економічного піднесення, ніж торік. Ми зберігаємо прогноз зростання реального ВВП на рівні 7% і 7,5% у 2005 і 2006 роках відповідно.

Основним викликом для нової влади стане збереження стабільності в трикутнику "соціальні виплати – бюджет – інфляція". На нашу думку, виконати всі поставлені Президентом перед урядом завдання: суттєво збільшити соціальні виплати, не допустити дефіциту бюджету і двозначної інфляції, одночасно неможливо. Ми припускаємо, що частину соціальних зобов'язань, взятих новою владою під час передвиборних перегонів, буде виконано. Як наслідок, дефіцит бюджету сягне 3% ВВП, а

інфляція – 11%. У першій половині 2005 року індекс споживчих цін становитиме 16% у річному вимірі через подальше подорожчання продовольчих

товарів, а також рішення влади про збільшення регульованих тарифів і цін, які відкладалися впродовж 2004 року. Найвідчутнішим буде зростання тарифів на послуги транспорту і житлово-комунального господарства.

Упродовж прогнозного періоду вартість українського імпорту зростатиме швидше за експорт, водночас сальдо поточного рахунку залишиться високим, що дасть змогу НБУ і надалі забезпечувати стабільність обмінного курсу гривні до долара і навіть вдаватися до помірної номінальної ревальвації, зважаючи на поступове знецінення долара у світі.

Таблиця 1. Основні макроекономічні показники

Роки	2003	2004	2005	2006
Показники	(оцінка)		(прогноз)	
ВВП, млрд. грн.	264,2	345,9	418,5	472,4
ВВП, реальний, рвз*	9,4	12,1	7,0	7,5
Промислове виробництво, реальне, рвз	15,8	12,5	9,5	8,0
Сільськогосподарське виробництво, реальне, рвз	-9,9	19,1	2,0	2,5
Валові інвестиції, % ВВП	20,3	20,8	21,7	23,2
Валове нагромадження основного капіталу, реальне, рвз	15,8	11,0	10,0	12,0
Споживання, реальне, рвз	12,8	13,5	7,3	8,3
Прямі інвестиції, млн. дол. США	1 411	1 500	1 600	2 000
Наявні доходи населення, реальні, рвз	7,8	16,8	8,0	10,0
Роздрібний товарообіг, реальний, рвз	19,4	20,0	12,0	12,0
Індекс споживчих цін, рвз	8,2	12,3	11,0	6,0
Індекс цін виробників, рвз	11,1	24,1	12,0	6,0
Населення, млн.	47,7	47,3	47,1	46,9
Заробітна плата, реальна, рсвз**	15,2	23,8	18,0	15,0
Безробіття за методологією МОП, %	9,1	8,5	8,2	8,0
Експорт товарів і послуг, рвз	24,0	37,0	10,0	7,0
Імпорт товарів і послуг, рвз	28,7	25,0	18,0	12,0
Сальдо поточного рахунку, % ВВП	5,8	10,8	7,0	4,0
Сальдо Зведеного бюджету, % ВВП	-0,2	-3,4	-3,0	-1,0
Офіційний обмінний курс, середній за рік, грн./\$	5,33	5,32	5,29	5,22

*рвз = річна відсоткова зміна, ** рсвз = річна середня відсоткова зміна

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів
Розрахунки та прогноз: "Квартальні передбачення"

Таблиця 2. Вплив змін у законодавстві 2004 року на бізнес

Зміни, що стимулюватимуть ділову активність	Зміни, що стримуватимуть ділову активність
Залучення зацікавлених сторін до процесу вироблення регуляторної політики	Суперечливі положення Цивільного та Господарського кодексів
Впровадження іпотечних механізмів	Затримка із набранням чинності Цивільним процесуальним кодексом
Створення єдиної системи державної реєстрації прав на земельні ділянки та інше нерухоме майно	Непослідовність змін податкового законодавства, погана технічна підготовка до впровадження податкових змін, запланованих заздалегідь
Ухвалення програми реформування житлово-комунального господарства	Дискримінаційна підтримка деяких автомобілебудівників

У нашому прогнозі ми припускаємо, що новий уряд не вдаватиметься до масивного збільшення соціальних мінімумів, дбатиме передусім про наповнення бюджету, а не про розподіл видатків бюджету. Якщо нова влада підвищуватиме зарплати, пенсії та інші соціальні виплати в обсягах, які вона обіцяла у своїй передвиборній кампанії, дефіцит бюджету, за нашими розрахунками, сягне 27 млрд. грн. (близько 6,5% ВВП). За такого сценарію ми очікуємо інфляцію щонайменше в 19% на кінець року.

Ми також ґрунтуємо наш прогноз на припущенні, що ситуація на світовому ринку нафти, металів і хімічної продукції стрімко не змінюватиметься.

Головний виклик – адміністративна реформа

Державну політику нового уряду великою мірою визначає необхідність виграти парламентські вибори навесні 2006 року. Передвиборна кампанія, що фактично розпочалася, не дає змоги новій владі вдатися до масштабних реформ, які можуть бути сприйняті неоднозначно у суспільстві та які не дадуть швидких позитивних результатів.

Час до парламентських виборів варто використати для підготовчої роботи до проведення цих реформ, а саме: розгорнути громадські обговорення з проблем, на вирішення яких націлено реформи, затвердити плани дій, сформувати команду реформаторів. Публічна підготовка до "болісних" реформ збільшить популярність уряду серед населення й допоможе ухвалити правильні рішення під час їх проведення.

По завершенню парламентської кампанії 2006 року уряд повинен вдатися до змін у соціально найважливіших секторах, які тривалий час залишаються неререформованими. Саме зміни тут дадуть необхідний ефект поліпшення якості життя, адже ці послуги є одними з найважливіших для життя людей.

Нова влада зможе провадити успішні реформи в будь-якій сфері, лише якщо вона змінить систему державного управління. Поточна система унеможлиблює вироблення та впровадження ефективної державної політики. Головною хвибою системи управління наразі є її надмірна централізація. Як наслідок, центральні органи влади виконують переважно адміністративні функції, тимчасом як вироблення стратегій і, власне, державної політики перетворюється для них на другорядне завдання. ■

Регулярні прогнози розвитку української економіки експерти МЦПД здійснюють з 1997 року. Прогноз оновлюється щоквартально і оприлюднюється у публікації "Квартальні передбачення". Якщо ви бажаєте стати її передплатником, звертайтеся, будь ласка, до Андрія Старинського за тел. (044) 236-5464 або електронною поштою: marketing@icps.kiev.ua. Ви також можете оформити передплату або придбати публікації МЦПД через інтернет за адресою <http://www.icps.com.ua>.

За додатковою інформацією щодо економічного прогнозу звертайтеся, будь ласка, до Євгенія Ахтирко за телефоном (044) 236-1292 або електронною поштою eahktyrko@icps.kiev.ua.

Тарифна політика Укрзалізниці неадекватна

Економісти МЦПД негативно оцінюють наміри Міністерства транспорту та зв'язку збільшити тарифи на вантажні перевезення залізницею більш як удвічі, а ціни на квитки в купейних і спальних вагонах – на 50%. Різке підвищення тарифів Укрзалізниці може прискорити інфляцію цін виробників 2005 року на 3–6%. Збільшення цін на пасажирські перевезення, які, за даними Укрзалізниці, збиткові, найбільше позначиться на середньому класі. Для промислових споживачів підвищення тарифів означатиме зменшення високих прибутків експортоорієнтованих підприємств гірничо-металургійного комплексу та хімічної промисловості.

Уряд має поступово звільнити Укрзалізницю від забезпечення соціальних функцій держави. Підтримання низьких цін для пасажирів за рахунок вантажних перевезень є неефективним механізмом соціального захисту населення, вважає економіст МЦПД Ільдар Газізуллін: "Занадто високий рівень перехресного субсидування спотворює економічні стимули і для населення, і для інших категорій споживачів. Ціни і тарифи на всі послуги залізниці мають максимально відповідати їхній собівартості".

На думку економістів МЦПД, потрібно переглянути політику регулювання у транспортній сфері. Поєднання міністерством функцій корпоративного управління та регулювання призводить до конфлікту інтересів. Відокремлення цих функцій завдяки створенню незалежного регуляторного органу здатне поліпшити процедури встановлення тарифів і забезпечити кращий захист інтересів споживачів послуг монополіста, яким є Укрзалізниця. Непрозорість її діяльності зумовлює недовіру громадськості та споживачів до заяв підприємства щодо собівартості та рентабельності окремих видів його діяльності. І хоча всі визнають необхідність модернізації інфраструктури та рухомого складу, доки не буде здійснено аудит Укрзалізниці, ініціативи щодо підвищення тарифів та залучення інвестицій не будуть успішними.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 236-4477.

Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень – незалежна дослідницька організація, що має на меті інтелектуальну підтримку процесу ухвалення політичних рішень в Україні.

Директор Центру Віра Нанівська.

Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050.

Телефон: (044) 236-4377, 236-4477. Факс: (044) 236-4668

Web: <http://www.icps.kiev.ua/>